



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 262/2011-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť T. Č., , toho času vo výkone trestu odňatia slobody, a M. Z., toho času vo väzbe, zastúpených advokátom JUDr. V. K., M., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 50 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Martine v konaní vedenom pod ČVS: ORP-649/OVK-MT-2009, postupom Okresnej prokuratúry Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Pv 453/09, postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. Tp/82/2009 a jeho uznesením z 9. novembra 2009, postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 13 T/84/2010 a jeho rozsudkom zo 7. decembra 2010 a postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To/9/2011 a jeho rozsudkom z 9. marca 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T. Č. a M. Z. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. mája 2011 doručená sťažnosť T. Č. a M. Z. (ďalej len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 50 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Martine (ďalej len „okresné riaditeľstvo“) v konaní vedenom pod ČVS: ORP-649/OVK-MT-2009 (ďalej len „napadnuté konanie okresného riaditeľstva“), postupom Okresnej prokuratúry Martin (ďalej len „okresná prokuratúra“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Pv 453/09 (ďalej len „napadnuté konanie okresnej prokuratúry“), postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Tp/82/2009 a jeho uznesením z 9. novembra 2009 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“), postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 T/84/2010 a jeho rozsudkom zo 7. decembra 2010 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To/9/2011 a jeho rozsudkom z 9. marca 2011 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia boli uznesením vyšetrovateľa okresného riaditeľstva z 8. novembra 2009 trestne stíhaní pre zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok ... formou spolupáchateľstva podľa § 20 a § 172 ods. 1 písm. c) a d) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Okresný súd svojimi napadnutými uzneseniami rozhodol podľa § 71 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) o väzbe sťažovateľov, ktorej predchádzalo ich zadržanie 7. novembra 2009 a odkedy sa títo nachádzali vo výkone väzby. Napadnutým rozsudkom okresného súdu boli sťažovatelia uznaní za vinných z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok... formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. e) Trestného zákona, za spáchanie ktorého im vymeral trest odňatia slobody v trvaní 6 rokov a 8 mesiacov. Na odvolanie sťažovateľov bol napadnutým rozsudkom krajského súdu zrušený prvostupňový rozsudok a sťažovatelia boli uznaní za vinných z už uvedeného trestného činu, bol im vymeraný trest odňatia

slobody v trvaní 10 rokov odňatia slobody, na výkon ktorého boli zaradení do ústavu s minimálnym stupňom stráženia.

3. Jadrom námietok sťažovateľov proti postupu orgánov činných v trestnom konaní a súdov v ich trestnej veci bolo zásadné porušenie ich práva na obhajobu, k porušeniu ktorého došlo už 7. novembra 2009 pri ich vypočutí v procesnom postavení podozrivých – zadržaných, pri ich vypočutí v procesnom postavení obvinených, pokračovalo pri ich vzatí do väzby a nebolo dostatočne konvalidované ani v ďalšom postupe okresného súdu a ostalo bez relevantného zohľadnenia aj krajským súdom v odvolacom konaní. Taktiež poukázali aj na zámernú nesprávnu právnu kvalifikáciu svojho skutku vyšetrovateľom Policajného zboru, ktorého práve následná rekvalifikáciu mala umožniť vyhnúť sa použitiu ustanovenia o povinnej obhajobe podľa § 37 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Svoje celkove výhrady zhrnuli v závere svojej sťažnosti: *„Prípravné konanie bolo od prvého kontaktu s nami vedené nezákonne – neboli sme poučení o možnosti obhajoby prostredníctvom obhajcu ako zadržaní..., uznesenie o vznesení obvinenia nezodpovedalo obsahu zabezpečených informácií s cieľom odoprieť právo na obhajobu, vykonávali sa dôkazy (výsluchy svedkov) pred vznesením obvinenia, nemali sme obhajcu pri rozhodovaní o väzbe, na naše výpovede získané v rozpore so zákonom a v rozpore s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky... sa napriek rozhodovacej praxi európskeho súdu pre ochranu ľudských práv, Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR a porovnateľných orgánov štátov rovnakej právnej kultúry, prihliada a slúžia na naše zosmiešnenie a upieranie obhajoby aj po zvolení obhajcu. Spôsob vydania uznesenia o vznesení obvinenia, spôsob poučovania, spôsob vykonávania dôkazov a spôsob vedenia hlavného pojednávania v našom prípade preukazujú, že boli porušené vôbec základné zásady trestného konania – zásada stíhania len zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom, zásada práva na spravodlivý proces, zásada zabezpečenia práva na obhajobu, zásada oficiality a legality..., vyhľadávacia zásada, zásada bezprostrednosti a zásada ústnosti, zásada zistenia skutkového stavu bez dôvodných pochybností.“*

4. Na základe v ďalšom podrobne sťažovateľmi uvedenom skutkovom a právnom rozbere celej ich trestnej veci žiadajú, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné práva sťažovateľa v rade 1/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom Okresného riaditeľstva policajného zboru v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS:ORP-649/OVK-MT-2009 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 2/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom Okresného riaditeľstva policajného zboru v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS:ORP-649/OVK-MT-2009 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 1/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom Okresnej prokuratúry Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Pv 453/09 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 2/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom Okresnej prokuratúry Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Pv 453/09 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 1/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., ... článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. Tp/82/2009 a jeho uznesením zo dňa 09. 11. 2009 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 2/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. Tp/82/2009 a jeho uznesením zo dňa 09.11.2009 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 1/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom Okresného súdu

v Martine v konaní vedenom pod sp. zn.13T/84/2010 a jeho rozsudkom sp. zn. 13 T/84/2010-435 zo dňa 07. 12. 2010 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 2/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom Okresného súdu v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. 13 T/84/2010 a jeho rozsudkom sp. zn. 13 T/84/2010-435 zo dňa 07. 12. 2010 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 1/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To/9/2011 a jeho rozsudkom sp. zn. 2 To/9/2011-498 zo dňa 09. 03. 2011 porušené boli.

Základné práva sťažovateľa v rade 2/... zaručené článkom 17 ods. 1, ods. 2 Ústavy..., článkom 50 ods. 3, ods. 4 Ústavy..., článkom 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru..., a... článkom 6 ods. 1, ods. 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru... postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To/9/2011 a jeho rozsudkom sp. zn. 2 To/9/2011-498 zo dňa 09. 03. 2011 porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 2 To/9/2011-4988 zo dňa 09. 03. 2011 a rozsudok Okresného súdu v Martine sp. zn. 13 T/84/2010-435 zo dňa 07. 12. 2010 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu v Martine na ďalšie konanie.

Krajskému súdu v Žiline prikazuje prepustiť z výkonu trestu odňatia slobody sťažovateľa v rade 1/.

Krajskému súdu v Žiline prikazuje prepustiť z výkonu trestu odňatia slobody sťažovateľa v rade 2/.

Sťažovateľom v rade 1/ a v rade 2/ priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 314,18,-EUR... “

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

II. A

K namietanému porušeniu označených práv postupom okresného riaditeľstva v napadnutom konaní, postupom okresnej prokuratúry v napadnutom konaní a napadnutým uznesením okresného súdu

6. Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, ktorým malo byť spôsobené namietané porušenie základného práva. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde), pričom zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03, III. ÚS 124/04). Z uvedeného je zrejmé, že sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (napr. III. ÚS 114/03, IV. ÚS 236/03).

7. Sťažnosť sťažovateľov smeruje proti postupu a rozhodnutiam orgánov činných v trestnom konaní v ich trestnej veci v štádiu prípravného konania a voči uzneseniu okresného súdu, ktorým súd rozhodol o ich vzatí do väzby. V rámci postupu okresného

riaditeľstva v napadnutom konaní bolo 8. novembra 2009 vydané aj uznesenie vyšetrovateľa Policajného zboru. Prípravné konanie bolo ukončené napadnutým konaním okresnej prokuratúry 4. mája 2010 podaním obžaloby na okresnom súde. V rámci prípravného konania rozhodol okresný súd svojím napadnutým uznesením z 9. novembra 2009 o väzbe sťažovateľov. Ústavnému súdu bola sťažovateľmi podaná ústavná sťažnosť doručená 9. mája 2011, čo znamená dávno po uplynutí zákonom ustanovenej dvojmesačnej lehoty, ktorej uplynutie determinovalo konanie pred ústavným súdom v tejto jej časti. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol sťažovateľmi podanú sťažnosť v tejto jej časti ako podanú oneskorene.

II. B

K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom okresného súdu

8. V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, ktorý znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťami iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jej dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

9. Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

10. Pokiaľ ide o napadnutý rozsudok okresného súdu v trestnej veci sťažovateľov, ústavný súd vzhľadom na už uvedené poukazuje na skutočnosť, že proti tomuto rozhodnutiu bolo možné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok (čo sťažovatelia aj využili), a preto sťažnosť v tejto časti bolo potrebné odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II. C

K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu

11. Sťažovatelia namietali aj porušenie v petite označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu z dôvodu, že tento inter alia „... na... argumenty nereagoval (nevysporiadal sa s nimi relevantným spôsobom, resp. vôbec a odsúdil nás na desať rokov odňatia slobody)“.

12. V danom prípade podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia nevyčerпали všetky prostriedky, ktoré im zákon na ochranu ich základných práv a slobôd v systéme všeobecných súdov účinne poskytuje, keďže proti napadnutému rozsudku krajského súdu môžu/mohli podať dovolanie podľa § 237 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. V sťažnosti tvrdené skutočnosti predovšetkým spočívajúce v porušení práva na obhajobu takej intenzity, že namietané porušenie malo zásadný vplyv na výsledok trestného konania vedeného proti nim „Ak by nám bolo vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin, tak ako malo byť, náš postoj by bol odlišný. Za takýchto okolností nebolo vylúčené, že obhajoba sťažovateľov voči tomuto obvineniu by sa líšila od obhajoby voči hlavnému skutku.“ (bližšie pozri bod 3) sú dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku „zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu“. Sťažovateľmi tvrdené pochybenia orgánov činných v trestnom konaní a súdov vrátane krajského súdu v odvolacom konaní pri dôslednom

naplnení práva obvinených/obžalovaných na obhajobu tvoria relevantnú časť námietok oboch sťažovateľov v podanej sťažnosti.

13. Ústavou daná právomoc neumožňuje ústavnému súdu nahrádzať rozhodovacia činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je táto založená zákonom alebo na základe zákona, t. j. v danom prípade na základe uplatnenia postupu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Ústavný súd môže založiť svoju právomoc na konanie až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých sťažovateľovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy. Aj podľa stabilnej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a v okolnostiach veci Trestným poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

14. Ako to vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Keďže proti napadnutému rozsudku krajského súdu je/bolo možné zo sťažovateľmi tvrdeného dôvodu podať dovolanie [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], právomoc poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľa má/mal Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací, čím bola zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Z uvedených dôvodov bola preto aj táto časť sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania uznesením ako neprípustná odmietnutá.

15. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. júna 2011